

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky a logopedie

Jak to dělat, když je někdo jiný...

**Manuál pro podporu prosociálního chování
v předškolním vzdělávání**

Autor: Marcela Komárková, DiS.

Studijní program: B 7506 Speciální pedagogika

Studijní obor: Výchovná práce ve speciálních zařízeních

Vedoucí práce: PhDr. Miroslava Javorská, Ph.D.

Oponent práce: doc. PhDr. Tibor Vojtko, Ph.D.

Obsah

Úvod.....	3
Popis onemocnění	4
Ichtyóza.....	4
Specifika daného postiženého dítěte	4
Prosociálnost	5
Metody pro podporu prosociálního chování	5
Hry jako prostor pro prosociální učení.....	6
Hry založené na motivaci závratí (princip ilinx).....	7
Hry založené na motivaci proměnou a nápodobou (princip mimikry)	7
Hry založené na motivaci náhodou (princip alea).....	9
Prosociální hry	10
Hry na poznávání emocí	10
Hry s tělesným kontaktem.....	13
Hry na podporu spolupráce	14
Závěr	16
Literatura.....	17

Úvod

Je velmi důležité si uvědomit, že speciální pedagog pomáhá, mimo jiné, zařazovat lidi s postižením do společnosti. Právě tohle je případ Amálky, která trpí ichtyózou, konkrétně typem Harlekýn. Jedná se o onemocnění kůže, které Amálku od narození, mimo jiné, vzhledově odlišuje od ostatních dětí a bude se potýkat s jinakostí celý život.

Cílem tohoto manuálu bude představení různých her, které by měly pomoci k rozvoji prosociálního chování u dětí předškolního věku, zvláště v případě, kdy do kolektivu přijde dítě s postižením.

V tomto případě není problém mentální ani smyslový deficit dítěte, ale správné začlenění do kolektivu intaktních dětí. Prosociální chování dětí může být klíčovým faktorem pro psychickou pohodu dítěte se somatickým postižením. Zmírnění psychické tenze v případě, kdy si dítě uvědomuje, že je jiné a velmi touží po tom být jako ostatní, je hlavním atributem pro správný vývoj dítěte bez patologických změn.

Manuál bude sestaven na základě odborných zdrojů a měl by se snažit přispět k lepšímu zařazení dítěte s postižením do kolektivu intaktních dětí.

Při příchodu postiženého dítěte do kolektivu je důležité dané postižení dětem vysvětlit. Samozřejmě s ohledem na jejich mentální věk. Spousta nepřijetí a strachu ze strany dětí, ale i dospělých často plyne z nevědomosti. Proto je důležité, aby děti měly určité povědomí, o jaké onemocnění se jedná, jak se projevuje a jak ovlivňuje samotné dítě.

V případě ichtyózy musí dávat i ostatní pozor na to, aby se děti s tímto onemocněním nezranily. I přesto nemají výrazná omezení v pohybových hrách apod. Jen je důležité ze strany pedagogů více pohlídat bezpečnost dítěte. Vše limituje stav kůže.

Popis onemocnění

Ichtyóza

Název onemocnění vychází z řeckého slova ichthys – ryba. Jedná se o skupinu kožních onemocnění s poruchou rohovění, tedy keratinizace, kdy vzhled kůže připomíná rybí šupiny (Vokurka, Hugo, 2007). Autoři uvádí, že keratinizace neboli rohovatění je „*přirozený proces v lidské kůži, během něhož se v povrchových vrstvách pokožky hromadí keratin, který poskytuje kůži ochranu*“. Vokurka, Hugo (2007, s. 231)

Genetický defekt způsobuje vznik ichtyózy. Dítě může tuto mutaci zdědit nebo se může vyskytnout spontánně v zárodku (Pinková, online).

Specifika daného postiženého dítěte

Intelekt v případě tohoto onemocnění není porušen, takže se Amálka vyvíjí zcela v normě, stejně jako intaktní děti stejného věku. Je velmi šikovná, chytrá, zvědavá.

Značné rozdíly lze vidět na motorickém vývoji. Pohyb sám o sobě je limitován pnutím kůže. Jedná se o období, kdy se v tříslech tvoří bolestivé ragády, které nedovolí volný pohyb. Chůze je pomalejší, opatrná. Celé tělo je spíše přikrčené. U skoků, seskoků, různých cvičení si lze na první pohled povšimnout, že vše limituje kůže.

V oblasti jemné motoriky je velmi šikovná, ale nemá požadovanou volnost a pohyblivost v prstech a pomáhá si např. u sbírání drobných předmětů dlaněmi. Je schopná vše dělat i prsty, ale je vidět značně zpomalené pracovní tempo v porovnání s dětmi stejného věku. Rodiče ji však cílevědomě a důsledně vedou k co možná nejvyšší míře samostatnosti. Velmi pěkně drží tužku, snaží se jíst příborem. Vzhledem k tomu, že od novorozeněte nebyla schopná rozevřít ruce, které stahovala kůže, museli rodiče ruce pravidelně vyvazovat.

Zásadní rozdíl je u Amálky v péči o kůži, která je časově velmi náročná. Ráno před školkou doma absolvuje dlouhou koupel a postupné ošetření kůže tak, aby byla schopná jít do školky, kde se opět musí asistentka pečlivě o kůži starat.

Z důvodu praskání kůže, vzniku plísní, chybějící termoregulace apod. je potřeba důsledně dbát na správné oblékání. Hra s pískem také není pro Amálku tou správnou činností.

Jelikož Amálka nemrká, je také důležitá pravidelná a důsledná péče o oči. Při pobytu venku má problém při větrném počasí, kdy nemůže zavřít oči, a do očí jí tak napadají nečistoty, které samo oko není schopno vyplavit pryč.

S nástupem předškolního vzdělávání museli rodiče vyřešit spoustu věcí a podřídit se režimu školky. Mají však určité časové výhody, protože se jedná o velmi časově náročnou péči o kůži. I přesto, že vstávají velmi brzy, nestíhají začátek školky. S tím souvisí posunutý režim v rámci dopoledne, než se Amálka ke zbytku dětí v činnosti připojí.

Prosociálnost

Svobodová (2007, s. 2) říká, že *„prosociálnost se vyznačuje pozitivním sociálním chováním, které vede k pomoci druhému člověku či lidem. Tímto chováním člověk nepřináší užitek pouze sobě samému, ale i jiným lidem“*.

K tomu, aby člověk mohl prosociálně jednat, potřebuje:

- *„porozumět vnímání a chápání situace z pohledu druhé osoby*
- *schopnost morálního úsudku*
- *schopnost empatie – porozumět pocitům druhých*
- *znát sociální normy a pravidla (Svobodová, 2007, s. 2).*

Proto, aby dítě nemělo problém respektovat, přijímat a milovat druhé je potřeba, aby ono samo bylo respektováno, přijímáno a milováno ostatními. Tím, že je nám rozuměno, tak i my rozumíme ostatním. Ne jinak tomu je i v případě prosociálnosti. Pokud pedagog usiluje o to učít dítě být prosociálním, sám se k danému dítěti musí prosociálně chovat (Svobodová, 2007). *„Jednou ze základních podmínek prosociálního chování je přispět k maximálnímu naplňování potřeb dítěte tak, aby se cítilo přijímané, uznávané a úspěšné“* (Svobodová 2007, s. 10).

Metody pro podporu prosociálního chování

Metodou pro podporu prosociálního chování je nápodoba. Spoustu dovedností se učí děti nápodobou. Pokud dítě vidí správný vzor, správné vyhodnocení a řešení určité situace, je velký předpoklad, že si toto chování dítě osvojí a bude v dalších situacích jednat stejně. John Lock ve spojitosti s dětmi používal termín tzv. *„tabula rasa* neboli nepopsaný list“. Myslel to v tom smyslu, že když se dítě narodí, je čisté jako nepopsaný list. Záleží na dospělých a jejich zkušenostech, jakým směrem a jak dítě ovlivní a co

do něj vloží. Podle toho se bude také dítě chovat. Pokud vidí kladné, prosociální chování, automaticky si ho osvojí a bude se tak dále chovat.

Pro podporu prosociálního chování je spousta her a činností. Hry se dají rozdělit dále na volné a řízené. Prosociální význam volné hry spočívá především v možnosti svobodně se kontaktovat s dalšími dětmi. Dítě se může rozhodnout, zda bude hru organizovat nebo se podřídí jinému dítěti, zjišťuje, co je dětem příjemné a co nepříjemné, učí se znát sociální normy a pravidla, trénuje schopnost empatie a morálního úsudku.

U řízené činnosti je to naopak pedagog, který by měl děti umět vést nahlížet na problém nejen ze svého pohledu, ale také pohledu druhých, a vytvářet tak příležitosti pro trénování schopnosti morálního úsudku, empatie a využívat příležitostí ke spoluvytváření norem a pravidel. Řízená činnost je profesionální zprostředkování světa, které je v předškolním vzdělávání utvářeno do určitých celků, které na sebe logicky navazují a jsou organizovány ze strany dospělého.

Prosociálnost v předškolním vzdělávání lze nalézt ve všech složkách a organizačních celcích dne. Nejedná se pouze o hru a řízenou činnost. Jde také o stravování, odpočinek a hygienu, pobyty venku, rituály, cvičení apod. U cvičení je velká příležitost k podpoře prosociálního chování z důvodu organizace pohybových her a cviků (Svobodová 2007).

Hry jako prostor pro prosociální učení

Jednou z metod pro podporu prosociálního chování je jednoznačně hra. V předškolním období je realizace podpory prosociálního chování brána z pohledu dítěte za něco samozřejmého. Děti v tomto věku nevědí, že se pomocí hry učí, získávají poznatky a dovednosti, které jsou nezbytné pro správnou socializaci do společnosti bez jakýchkoli patologií.

Hra v předškolním vzdělávání tvoří dominantní část náplně dne. Dítěti přináší rozkoš a slast, bere ji jako přirozenou činnost a zároveň vytváří přirozený prostor pro učení prosociálním dovednostem.

Veškeré hry, které budou v manuálu vypsány, se opírají o odbornou literaturu, ale budou doplněny o poznatky a osobní zkušenost s Amálkou a jejími potřebami. Stejně jako potřebami dětí, kteří trpí stejnou nemocí, i když lehčí formou.

Svobodová (2007) uvádí následující:

Hry založené na motivaci závratí (princip ilinx)

Jedná se o velmi oblíbené činnosti mezi dětmi, kdy se děti točí na kolotoči, lezou na různé prolézačky, houpačky, kolotoče apod. Jde o vyplavení adrenalinu a zažití příjemného pocitu strachu a vzrušení. Do těchto her se řadí také rychlá jízda na kole, saních apod.

Příležitost k rozvoji prosociálního chování je uvědomování si nebezpečnosti u sebe samého, ale také u ostatních dětí. Před jízdou na kole si musejí vzít děti přilbu apod. V případě dětí s ichtyózou je potřeba ze strany pedagogů více dohlédnout na bezpečnost aktivity a dopředu vyhodnotit rizika.

Tyto bezprostřední činnosti, které nejsou řízené pedagogy, mohou děti spojit více než řízené aktivity. Děti zažívají radost, jsou spontánní a spíše zapomenou nebo si neuvědomí určité odlišnosti mezi sebou.

V případě, že kolektiv zcela dítě odmítne a nechce si hrát s integrovaným dítětem venku je potřeba, aby nastala vhodná motivace ze strany pedagogů.

Hry založené na motivaci proměnou a nápodobou (princip mimikry)

Tyto hry jsou přímo ukázkový příklad pro učení se prosociálnímu chování. Dětem umožňují být někým jiným, vzít na sebe podobu, jakou zrovna chtějí. Mohou si tak vyzkoušet chování v různých rolích. Velmi oblíbené jsou v předškolním věku hry na maminku a na tatínka, na princeznu, paní učitelku apod. Díky těmto hrám se děti učí a zkouší různé sociální role.

Charakter těchto her nijak neomezuje děti s ichtyózou. Oni i děti intaktní a hlavně společně si mohou hrát, na co jen chtějí. Mohou si vyzkoušet, jaké to je když...

Pokud je činnost řízena ze strany pedagoga, musí si dát pozor na takové rozdělování rolí a chování v nich, aby dítěti neublížil a nezranil ho jak po fyzické, tak psychické stránce.

Hra na ovečky a na vlka

Jedná se o pohybovou hru, která je velmi známá a mezi dětmi oblíbená. Přispívá ke spolupráci dětí, zaměření se na jeden společný cíl a tím přispívá k rozvoji prosociálního chování.

Tato hra je ideální na venkovní prostředí, kdy mají děti vymezený prostor, ale není zde takové riziko zranění jako ve třídě.

Pravidla hry:

Na jedné straně stojí děti, ovečky. Na druhé jedno dítě, vlk. Děti mohou běhat pouze dopředu, nesmí se vracet. Hru provází povídání:

Vlk: „Ovečky, ovečky, pojd'te domů“

Ovečky: „Nepůjdeme“

Vlk: „Pro koho?“

Ovečky: „Pro vlka“

Vlk: „Kde je vlk?“

Ovečky: „V lese“

Vlk: „Co tam dělá?“

Ovečky: „Houby sbírá“

Vlk: „Ovečky, ovečky nebojte se!“

Po tom, co vlk dořekne poslední větu, se rozeběhnou děti proti vlkovi. Koho chytne, stává se vlkem a opět následuje říkanka, dokud vlk nepochytá všechny ovečky. Jedná se o obměnu hry Rybičky, rybičky, lovte se.

Je však obohacená povídáním, děti spíše vtáhne do hry. Zažívají určitý pocit napětí, strachu, adrenalinu, zábavy.

Pokud je dítě s ichtyózou schopné běhat stejně rychle jako ostatní děti a kůže nelimituje tolik hrubou motoriku, naprosto se „setřou“ jakékoliv rozdíly a děti jsou všichni vtaženi do hry. V případě, že dítě nemůže běhat tak rychle jako ostatní děti, může pomoci asistent nebo pedagog.

V případě Amálky se hrála hra přímo v lese, což umocňovalo atmosféru, a dospělý běhal s ní. Vždy, když se blížil vlk, tak byla přenesena nebo „letěla“ a moc se jí to líbilo. Když už byla vlkem chycena, chytala ostatní děti s pomocí dospělého.

Obr. 2 Hry v lese

Hry založené na motivaci náhodou (princip alea)

Jak už je patrné z názvu, jedná se o hry, kde hraje hlavní roli náhoda. Dítě se vzdá určitého ovlivnění výsledku hry a ponechá jej náhodě. Jedná se o hry na principu člověče nezlob se, domina, házení kostkou, apod. Konkrétní hry je však nutné přizpůsobit věku.

Tím, že dítě nemůže ovlivnit, zda mu padne ta správná karta, nejvyšší požadované číslo na kostce apod., tak si trénuje zvládnání emocí. Často se stává, že dítě nezvládá prohru. I to se však musí pro fungování v budoucím životě naučit a toto jsou ideální nástroje, jak toho dosáhnout. Může jednou vyhrát, jednou prohrát. Děti si tím trénují také empatii a poznávají sociální normy.

Co se týká dětí s ichtyózou, je třeba vybrat vhodnou alternativu z důvodu jemné motoriky. Pnutím kůže se může stát, že se dítěti bude špatně uchopovat drobný předmět, manipulovat s drobnou kostkou, vybírat kostičky domina apod. Vždy se daná hra musí přizpůsobit dítěti s handicapem tak, aby měly všechny děti stejné podmínky, a tím

mohly přijmout dítě s postižením jako sobě rovného. Není dobré, aby děti braly určité faktory jako zvýhodnění a to znesnadňovalo přijetí dítěte do kolektivu.

Prosociální hry

Téměř každá hra, která je prosociálně zadána a vedena, může splňovat charakter prosociálních her, tzn., že téměř všechny hry mohou rozvíjet prosociální chování dětí.

Při poznávání cizích emocí a výuce empatie potřebují děti znát, umět vnímat a rozlišovat své emoce.

Hry na poznávání emocí

Hra na rozvoj těchto kompetencí je např. **Veselíček a Bručoun**.

Pomůcky: různé převleky, šátky, hudební nástroje.

Zadání:

Byli dva kamarádi, Veselíček a Bručoun. Veselíček měl neustále dobrou náladu, pořád si zpěvoval, nosil barevné oblečení. Bručoun byl každý den nazlobený, smutný. Neustále měl nějaké problémy, bručel si pod nos. Ale vy děti jistě víte, jak asi vypadá takový Veselíček a jak Bručoun. Zkuste nám někdo předvést, jak vypadá Bručoun a jak Veselíček. Pro lepší představu dětí může paní učitelka předvést jako první.

Kamarádi spolu chodili do hudební školy. Veselíček hrál vždy na hodině veselé písničky, rychlé, ale zato Bručoun... samé pomalé, smutné. Dokázaly byste děti vzít nějaký hudební nástroj a zkusit zahrát jako Veselíček a Bručoun? Pokud děti ve skupině nebudou schopné, alternativou může být to, že zahraje paní učitelka, může se u toho i tvářit šťastně nebo naopak smutně, rozmrzele, aby dětem pomohla snadněji rozpoznat tyto dva pocity.

Obměn na tuto hru může být nespočet.

Děti by se pomocí této hry měly naučit vyznat v základních lidských pocitech a vyzkoušet si, jaké to je, když se mají nějak cíleně cítit. Každý můžeme být někdy veselý a smutný. Důležité je si uvědomit ty rozdíly a umět se vcítit do druhého.

Pohádka s prvky narativní pantomimy

Umění vcítění se mohou děti trénovat za pomoci pedagogů také vyprávěním pohádky s prvky narativní pantomimy. Jedná se o to, že paní učitelka vypráví pohádku a děti na základě toho, co slyší, předvádí pantomimicky daný obsah.

Zadání a komentář:

Holčičky si mohou navázat červené mašle a kluci mašle modré, aby bylo jasné zřetelné, kdy jsou v roli. Jakmile z role vystoupí, odloží mašle, aby bylo zřetelné, že už jsou ve třídě samé hodné děti a vlk s Karkulkou zůstali v pohádce.

Milé děti, budu vám vyprávět pohádku o Karkulce. Holčičky budou Karkulky a kluci budou vlci. Zkuste se pořádně zaposlouchat a u toho můžete předvádět, jak se zrovna Karkulka a vlk cítí.

Byla jedna holčička, která se jmenovala Karkulka. Jednoho dne jí maminka řekla, že půjde přes les popřát babičce k svátku a donese jí košíček plný dobrot. Karkulka byla **nadšená, veselá** a byla moc ráda, že babičku uvidí. Jakmile se vydala na cestu, začala si zpívat a měla **moc dobrou náladu**. V lese potkala vlka, začala se trochu **bát**, ale viděla, že vlk má také **dobrou náladu, usmívá se a prozpěvuje si** písničku, tak Karkulku **strach** velmi rychle přešel. Když se Karkulka s vlkem míjeli, začali si spolu povídat a přitom se vlk dozvěděl, že jde Karkulka popřát babičce k svátku a má z toho velkou **radost**. V lese se společně rozloučili a každý šel svou cestou. Vlk byl ale mazaný a chtěl babičku i Karkulku sníst. Běžel zkratkou, vlezl si do babiččiny postele a dělal, že spí. Mezitím přišla Karkulka a zabušila na dveře. Když slyšela hlas, vešla dovnitř. Uviděla ležet babičku v posteli a **radostně** na ni zvolala: „Ahoj babičko, jak to, že máš tak velké oči?“ Vlk převlečený za babičku měl **radost**, že ho Karkulka nepoznala, a říká: „To mám, Karkulko proto, abych tě lépe viděla.“ Karkulce to bylo divné a ptala se dál: „A proč máš, babičko, tak velké uši?“ Vlk odpověděl: „To mám Karkulko, proto, abych tě lépe slyšela.“ Karkulce to bylo divné a začala být **smutná** a znovu se ptát. „Proč máš, babičko tak velkou pusku?“ V tom se vlk **zaradoval** a řekl: „To mám, Karkulko proto, abych tě mohl sníst!“ Vyskočil z postele a snědl Karkulku. Poté si lehnul zpátky do postele, a jak měl plné břicho tak usnul a chrápal tak nahlas, že ho slyšel myslivec, který šel zrovna kolem. Nakouknul do světničky a uviděl v posteli vlka, jak se tam válí, spí a má obrovské břicho. Uvnitř

slyšel Karkulku i babičku. Rozřezal vlkovi břicho a vysvobodil babičku i Karkulku. Obě měly velkou **radost** a vlk byl moc **smutný**, že mu myslivec překazil jeho plán.

Pro lepší pochopení může pedagog zopakovat věty s náladou či pocitem, aby bylo dětem jasné, kdy mají předvádět. Stejně tak je možné po dovykládání pohádky si s dětmi o pocitech povídat. Proč měla Karkulka strach, proč se vlk radoval? Pokud se bude jednat o skupinu dětí, které se aktivně zapojují do diskuse, může se paní učitelka zeptat i na pocity dětí. Kdy jsou veselé, kdy smutné apod., ale v žádném případě po dětech nevyžadujeme osobní zpověď tak, aby jim to jakýmkoli způsobem ublížilo.

Seznamování dětí

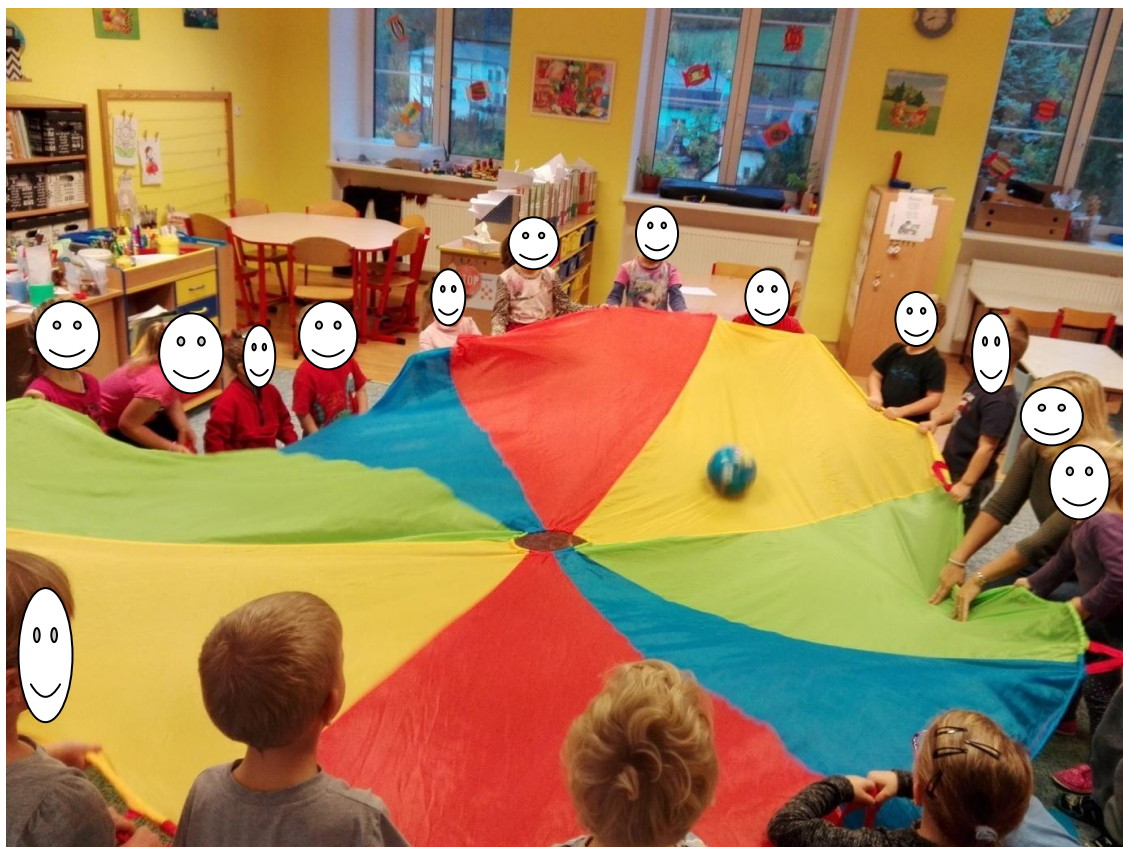
V případě příchodu nových dětí, zvláště dítěte integrovaného, je přínosná hra s míčem.

Zadání:

Děti se posadí do kruhu a kutálí si míč mezi sebou. Každý, kdo chytne míč, pozdraví a řekne své jméno a pošle míč dalšímu. Takhle se vystřídají všechny děti, všechny pozdraví a všechny řeknou svá jména. Na učiteli je sledování, aby se všechny děti vystřídaly a nikdo nezůstal nevyslyšen.

Hra s padákem

Oblíbená hra je u dětí také hra s barevným padákem, která se dá využít při seznamovacích aktivitách. Když už se děti trochu znají, může se do padáku hodit míč a ke komu se míč dokutálí, toho jméno ostatní řeknou a míč se pošle dál. Tato hra je také spojená se spoluprací, která je pro správné fungování hry nezbytná.

Obr. 3 Hra s padákem

Hry s tělesným kontaktem

U těchto her je nejprve třeba zvážit, jestli to dětem navzájem neublíží. Pokud se jedná o dítě s ichtyózou, kterému není příjemné, aby se ho dotýkaly jiné děti, musí se tato informace respektovat. Stejně tak v opačném případě. Zdravé dítě se nechce dotýkat nemocného. Pokud to lze, tak to dítěti vysvětlíme, pokud ne, bude se jen dívat. Tyto hry se dají u dětí s ichtyózou zapojit až během školního roku, kdy jsou děti na spolužáka zvyklé a dané hry by mohly podpořit a prohloubit kladné vztahy ve třídě.

Hra na žvýkačky

Zadání a komentář:

Jelikož mají všichni rádi žvýkačky, zkusíme si dneska na ně zahrát. Pozor ale, všichni víme, že žvýkačky lepí. Zkusíme se k sobě přilepit jako dvě žvýkačky. Budete běhat po prostoru, ale jakmile zavolám: „Žvýkačka“, přilepíte se k sobě s nějakým svým kamarádem. Ze začátku vám řeknu, kterou částí těla se k sobě přilepíte, např. žvýkačka, ruce. Chytete se za ruce a budete běhat spolu. Učitel může vystřídat všechny různé části těla: bradu, čelo, nohu, dlaň, ucho apod. Poté, až děti hru dostatečně pochopí,

mohou vymýšlet samy. Učitelka také rozhodne, až se budou děti moci odlepit. Pedagog dává zároveň pozor, aby nebylo nějaké dítě záměrně vyčleňované a aby se nikdo nezranil, když budou děti pobíhat „přilepené“ k sobě.

Hra na určení dominance

Pokud chce pedagog zjistit ve skupině dominantní a submisivní členy, může si s dětmi zahrát následující hru.

Zadání:

Děti utvoří dvojice a každá dvojice dostane jednu tužku a papír. Učitel každému dítěti pošeptá do ucha jedno slovo, sluníčko nebo domeček. Každý ve dvojici bude slyšet jedno slovo. Jednomu dítěti ve dvojici řekne sluníčko, druhému domeček. Poté si dvojice vezme společně do rukou jednu pastelku a na pokyn učitele zároveň kreslí, co mají. Jedno dítě by mělo kreslit domeček, druhé sluníčko. Děti kreslí zadaný úkol, a lze vidět míru dominance na každém z nich. Zda se o pastelku přetahují nebo jeden počká, až domaluje první apod.

Na konci hry je potřeba celou situaci vysvětlit a navzájem si ukázat obrázky. Pokud se jedná o děti starší, mohou potom povědět, pokud chtějí, jak se při aktivitě cítily.

Pokud to bude pro děti moc těžké, mohou si díky této hře vyzkoušet míru spolupráce a v tom případě jim učitel zadá nakreslit stejný obrázek.

Hry na podporu spolupráce

„ Paste se, ovečky moje “

Pomůcky: velký zelený textil (vhodná jsou dvě sešitá prostěradla, která si děti společně s učitelkou výtvarně zpracují – třeba batikují, pomalují apod.), různě velká bílá, krémová či smetanová klubka vlny

Zadání: Uprostřed herny je rozložený veliký zelený textil – pastvina. „Šel Janeček na kopeček, hnal před sebou pět oveček. A šestého berana se zlatýma rohami...“ Na textil se postupně dokutálí šest klubíček. Jak se dalo čekat, s novým jarem se některým ovčím maminkám narodila miminka – jehňátka, a tak není divu, že měl Janeček co dělat, aby všechny ovečky i s jehňátkem na pastvě uhlídal, aby se mu žádná nezaběhla. Se slaboučkým zabezčením přibývají na látce další klubíčka. Jaké nebezpečí hrozí vlastně ovečce, když se zaběhne? Co se jí může stát? Děti odpovídají na základě

svých zkušeností. Věříte, že měl Janeček se stádem neposedných oveček spoustu starostí? Můžeme si spolu vyzkoušet, jak je to obtížné celé stádo uhlídat, a co teprve když si ovečky běhají z kopečku na kopeček...

Děti s učitelkou stojí v kruhu kolem textilu, opatrně zvedají nataženou látku, po níž se volně pohybují klubička. Zkoušíme společně pohybovat textilem tak, aby nám žádná ovečka neutekla (nespadla na zem): nejprve otáčíme dokola, poté zkusíme textil střídavě na některé straně zvedat a na protilehlé snižovat. Bez vzájemné spolupráce nemáme šanci ovečky uhlídat. Co chvíli se nám plaší. Postupně přidáváme písničku „Pásla ovečky v zeleném háječku, pásla ovečky v černém lese...“ Někdy je třeba ovečkám domluvit a sehnat je všechny dohromady – k tomu využijeme další část písničky: „Já na ni dupy dupy dup...“ (uvolníme textil, zadupeme do středu kruhu, klubička se seběhnou uprostřed prověšeného textilu). „Ona zas cupy cupy cup...“ - zacouváme a napneme textil. Dáváme se znovu do pasení se zpěvem závěrečné části písničky: „Houfem, ovečky, seberte se všechny, houfem, ovečky, seberte se!“

Záleží na vyspělosti skupiny i předchozích zkušenostech. Tam, kde děti znají např. hry s padákem, se bude dařit dřív a lépe. Hra vyžaduje nejen koordinaci skupiny, ale i společné vyladění a soustředěnost“ (Svobodová 2007, s. 116 – 117).

Závěr

Odstavce s názvem Popis onemocnění, specifika daného postiženého dítěte, metody pro podporu prosociálního chování a hry jako prostor pro prosociální učení byly převzaty z bakalářské práce s názvem Specifika vzdělávání předškolního dítěte s jedinečnou formou postižení.

Cílem tohoto manuálu by mělo být nahlédnutí do problematiky rozvíjení prosociálního chování dětí předškolního věku, které je klíčové pro další fungování v životě.

V dětském věku je dominantní náplní času hra a z toho důvodu je zde rozvíjení těchto dovedností uvedeno pomocí různých her, které mohou mít nejrůznější obměny. Záleží pouze na fantazii a kreativitě učitelů, proto jsou v manuálu uvedeny oblasti a konkrétní hry, které se dají s dětmi vykonávat.

Manuál by měl sloužit všem pedagogům, kteří mají ve třídě intaktních dětí integrovaného žáka s postižením a chtěli by mu usnadnit začlenění do kolektivu hravou formou, která je pro děti přirozená.

Literatura

SVOBODOVÁ, Eva. *Prosociální činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s.r.o. 2007, s. 133. ISBN 80-86307-39-5.

VOKURKA, M., HUGO J. *Praktický slovník medicíny*. 8. vyd. Praha: MAXDORF s.r.o., 2007, s. 518. ISBN 978-80-7345-123-3.

Internetový zdroj

PINKOVÁ, Blanka, Spolek Ichtyóza [online], 2017 [cit. 2018-11-06]. Dostupné z WWW: <<http://ichtyoza.cz/ichtyoza-odborne/>>.